СВОБОДА
LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ VIII. — Олифантъ, Па. Середа 5-го Септембра 1900. — Число 33.

КАЛЕНДАРЬ.

Септемберъ.

5	С.	Липнъ муч. (Отд. Усп.)
6	Ч.	Євтихъ свмуч.
7	П.	Варөоломей и Титъ Ап.
8	С.	Адріанъ и Наталія
9	Н.	**13. по Сош. Нименъ Препод.**
10	П.	Мойсей и Августинъ
11	В.	**Усѣк. Гл. Іоанна Крест.**

ЗМѢСТЪ.

Вôдъ Редакціи. — Переглядъ тыждневый. — Двѣ головнѝ політичнѝ партіи. — Великій страйкъ. — Дописи — Новинки. — Стихъ: По хрестинахъ. — Всячина. — Фейлетонъ: Дорога до свѣдомости. — Стихъ: Се що є? — Для нашихъ дѣтей. — Стихъ: Рухъ въ рускихъ товариствахъ. — Оголошени.

Вôдъ Редакціи.

Просимо всѣхъ нашихъ довжниковъ, щобы чимскорше свои довги поплатили.

Календарь на р. 1901 выйде при кôнци того року и буде коштувати **50** цнт. вже зъ пересылкою. Буде се цѣкава книжка зъ многими образками. Хочемо въ тôмъ календари помѣстити бізнесовый проводникъ всѣхъ нашихъ рускихъ бізнесменôвъ. Тому кождый нашь бізнесменъ най присылає $1.25, а за те достане даромъ календарь, де буде помѣщеный его адвертайзментъ. — Замовленя и грошѣ можна высылати на адресу »Свободы«, Box 418, Olyphant, Pa.

Вже друкуєсь „Руско-англійскій проводникъ“, (книжка до науки англійскои мовы). Коштувати буде **25** центôвъ лишь для тыхъ, що замовлять у насъ сю книжку передъ 10. септембра. Хто схоче замовити сю книжку по 10. септембрѣ буде мусѣвъ заплатити за ню **50** центôвъ.

Переглядъ тыждневый.

Бурского офіцера Cordua, що хотѣвъ спôймати комендаита англійскои арміи Робертса, засудили Анґлики на смерть и розстрѣляли.

Послѣдными часами мали Буры кôлька малыхъ битвъ зъ Анґликами. По найбôльшой части Анґлики втратили бôльше людей якъ Буры, що видно зъ урядовыхъ англійскихъ донесень.

Межи Румуніею а Болґаріею готова выбухнути вôйна, а се черезъ те, що Болгарія перетримувала румуньскихъ ворохобникôвъ.

McKinley запросивъ бувшихъ президентôвъ Гарисона и Клевлянда, щобы приняли урядъ мѣжнародныхъ судієвъ розъемчихъ. Въ Гадзѣ ураджено, якъ звѣстно, щобы кожда держава выбрала чотырохъ такихъ судієвъ, що мали бы въ мировый способъ, то есть безъ вôйны, полагоджувати всякѝ мѣжнароднѝ споры.

Нѣмецкій цѣсарь мае великій апетитъ на хиньску землю. Кажуть, що вôнъ задумавъ пôслати до Хинъ 50 тысячь войска и що въ его намѣрахъ мають ему помагати Италія и Австрія. Всѣ прочѝ державы будуть — здає ся — противъ загарбуваня хиньскои землѣ и пристануть на внесене Сполуч. Державъ, щобы выцофати союзнѝ войска зъ Пекину, позволити цѣсареви хиньскому вернути назадъ до столицѣ и зробити порядокъ въ державѣ, а також узнати Лі-Гунґъ-Чанґ-а за представителя хиньского царства и перевести зъ нимъ покоевѝ переговоры.

Японьскѝ, російскѝ и нѣмецкѝ войска, котрѝ ишли до Пекину, щобы взбôльшити силу союзникôвъ, здыбались въ дорозѣ зъ баксерами и сильно ихъ побили. 1500 Хинцѣвъ упало въ бою, а мѣжь ними, правдоподôбно и принцъ Туанъ, найбôльшій ворогъ чужинцѣвъ.

Новѣйшѝ телеграмы доносять, що чужинцямъ въ Пекинѣ пôдчасъ облоги зовсѣмъ не було такъ зле якъ про се газеты писали, та що деякѝ місіонарѣ ѣдуть по 100 и бôльше миль до портовыхъ мѣстъ, а Хинцѣ не роблять имъ жаднои прикрости. Зъ другои знов стороны надходять чимъ разъ частѣйше вѣсти о звѣрскôмъ поступованю союзныхъ войскъ зъ Хинцями по занятю мѣста Тіен-Тсінъ, особливо жь російскихъ.

Брайнъ чимъ разъ бôльше зыскує собѣ приклонникôвъ. Двѣ меншѝ партіи именували его своимъ кандидатомъ на президента, а пôсля обрахованя ню йоркскои газеты Journal великій Ню Йоркъ вôддасть бôльшôсть своихъ голосôвъ такожъ на Брайна. Републикане сидять доси ще досыть тихо, они ажь передъ самыми выборами зачнуть агітувати, сыплючи грошѣ на всѣ боки.

При выборахъ въ полудневôй Кароляйнѣ минувшои середы зôстало убитыхъ и смертельно покалѣченыхъ та порѣзаныхъ кôльканайцять людей.

Пекуча справа.

Въ повѣтѣ Lackawanna, Pa. знаходить ся значне число еміґрантôвъ, однакъ они до сего часу не лучили ся — вспôльно нѣчого не робили.

Цѣлкомъ натуральною рѣчею здавало бы ся, щобъ тѝ невôльники чорнои працѣ (хотяй рôжныхъ народôвъ дѣти), вôвсѣмъ пôдпирали партію робôтничу и тымъ полѣпшували свою долю; — коли-жь не такъ дѣє ся! Часто-густо они не понимають себе, не хотять тверезо вглянути въ обставины, въ братерскôй любви подати собѣ руки и черезъ те пôдпирають богачôвъ, высаджують ихъ на рôжнѝ уряды и дають имъ власть надъ собою.

Вôдъ недавного доперва часу люде тѝ почали до себе зближатись, вôдкинувши всякѝ поменшѝ взгляды на бôкъ а однымъ зъ найважнѣйшихъ наслѣдкôвъ того було се, що недавно зôбрались деякѝ вызначнѣйшѝ люде въ Олифантъ, Па. и урадили выбрати вôдповѣдный комітетъ для заложеня мѣжнародного шпиталю. Въ Скрентонѣ и околици знаходить ся вправдѣ досыть шпиталѣвъ, однакъ показало ся вже неразъ, що днесь се вже за мале число, въ особенности для насъ чужинцѣвъ, такій закладъ бувъ бы великою благодатію.

Але-жь якъ тѝ замыслы выконати? — запытає неоденъ. Нема сумнѣву, що такій закладъ бувъ бы дуже придатнымъ; звôдки однакъ взяти гроша на ту цѣль? Вôдповѣдь коротка: громада великій чоловѣкъ! Въ нашôмъ повѣтѣ знаходить ся бôльше якъ сто братствъ: Русинôвъ, Словакôвъ, Литвинôвъ, Полякôвъ, Угрôвъ, Чехôвъ и ин. Бôльшôсть тыхъ стоваришень суть зъорґанізованѝ въ цѣли взаимнои братнои помочи въ разѣ калѣцтва, недуги и т. и.

Чи жь не можна длятого удати ся до нихъ и просити о помôчь? Чи не есть ихъ святымъ обовязкомъ пôдперти такій проектъ и причинити ся даткомъ? Тажь всѣ они не мають анѣ одного шпиталя!

Удаемъ ся отже до всѣхъ народностей и просимъ въ имени страдаючихъ братôвъ, въ имени всѣхъ нашихъ недужихъ, котрѝ мучать ся по чужихъ шпиталяхъ, въ имени любвы ближныхъ, щобъ всѣ пôсля можности стали намъ до помочи и причинились датками.

До тымчасового комітету увôйшли: предсѣдатель о. И. Е. Клюсакъ, 1133 W. Court str., Scranton, Pa.; секретарь д-ръ Ив. Шлюпасъ, Scranton, Pa.; касіеръ о. Ив. Арданъ, Олифантъ, Па.

Въ имени комітету:

И. Шлюпасъ, М. Д.
секретарь.

Двѣ головнѝ політичнѝ партіи.

Фактомъ есть, що нашѝ рускѝ ситизены суть далекѝ вôдъ політичного житя. Тôлько певнѝ одиницѣ бавлять ся въ політику, а и тѝ звычайно, роблять се не такъ зъ свого переконаня, якъ зъ намовы, або задля осягненя якихъ маленькихъ цѣлей. Наслѣдкомъ сего есть мале заинтересоване ся політичными справами, котрѝ все жь таки и нашь народъ мусять хоть трохи обходити. На такій станъ рѣчей найлѣпшимъ лѣкомъ есть розумѣне того, що становить політичный интересъ певного часу, якъ также розумѣне исторіи партій, ихъ розвою, ихъ мôцныхъ та слабыхъ сторôнъ. Увзгляднеючи се, я подамъ пов. читателямъ »Свободы« короткеньку исторію двохъ величезныхъ американьскихъ партій (въ послѣдныхъ выборахъ президентскихъ на кожду зъ нихъ впало бôльше якъ 6 міл. голосôвъ), невеличкій вытягъ зъ теперѣшнои ихъ проґрамы, та коротеньке объяснене та критику. Зъ порядку рѣчи приходить партія демократична, и тому о нѣй найперше буде мова.

Партія демократична.

Въ 5 рокôвъ по тôмъ якъ написано теперѣшну американьску конституцію, значить въ 1792, появилось въ Стейтахъ трохи людей, котрѝ казали, що конституція за мало дає права поодинокимъ державамъ (якъ New York State, Pennsylvania), а за те дає богато моци головному урядови, що сидить въ Вашінґтонѣ. Тѝ люде назвали себе анті-федералістами, або републиканами, зазначуючи тымъ, що они радѝ бы дати бôльшу власть стейтамъ, а не головному вашінґтоньскому урядови, котрому закидали, що вôнъ хоче назадъ завести монархію (королѣвске правлѣне). На ихъ чолѣ стоявъ Jefferson (Джеферсонъ) и зъ него то почалась демократична партія, котра дôбрала собѣ се имя не скорше, якъ въ 1829 р. Джеферсонъ казавъ, що той урядъ есть найлѣпшій, котрый править, якъ найменше, и ся его мысль стала провôдною думкою для богато демократôвъ ажь до нынѣшного дня. Маючи таке переконане, Джеферсонъ стоявъ усе за правами стейтôвъ противъ правъ вашінґтоньского уряду, для котрого хотѣвъ усе вôдзгачувати якъ найменче грошей и якъ найменче власти. Вôнъ прійшовъ до силы въ 1800 р. и ажь до 1824 демократы, котрѝ тогды, якъ знаємо, назывались републиканами, держали въ своихъ рукахъ весь урядъ неподѣльно. Въ 1824 р. выбрано John-а Adams-а голосами тыхъ, що стояли за бôльшою властію головного уряду. По Адамсѣ прійшовъ Андрѣй Джексонъ, за котрого ввôйшла въ політичне житє Америки засада, що до побѣдника належить вся добыча (нынѣ обѣ партіи єи практикують). По Джексонѣ прибувъ Ванъ Буренъ. Вôнъ бувъ демократъ, а по нѣмъ прійшовъ чоловѣкъ зъ противнои партіи (теперь републиканьскои) на те, щобъ знову демократамъ, котри вже мали свою проґраму (platform) (першій разъ въ 1840 р.) назадъ дати мѣсце. Демократы змагають ся сильно такъ, що контролюють цѣле американьске житє, ажь доки справа невôльникôвъ не выйшла на верхъ. Ся справа и повалила ихъ на довшій часъ. Се дѣялось въ 1854 р. Тогдѣшный демократичный конґресъ ухвалилъ, що вашінґтоньскій урядъ нѣчого не мае анѣ до стейтôвъ, анѣ до невôльництва. Се збурило цѣлый край и дало починъ новôй партіи, котра назвалась републиканьскою. Въ 1860 р.

(Продовжене на другôй сторонѣ).

ДОРОГА ДО СВѢДОМОСТИ.

А. Л.

(Конець.)

2. — Свобода згромадженъ и стоваришенъ, що найменше така, якъ есть въ Сполученыхъ Державахъ, а не такъ якъ въ Австріи, де першій-лѣпшій посѣпака розганяє спокôйныхъ горожанъ, що зôбрали ся на нараду.

3. — Вôльнôсть прасы.

Праса — се часописи, письма, брошуры и книжочки — се незмѣрно важна рѣчь для робучого люду, отже не повинна мати нѣ ограниченъ, нѣ конфіскаты, нѣ заказу розширюваня. Вôльнôсть прасы есть въ Сполуч. Державахъ Амер.

4. — Знесене ограниченъ, що гамують свободу переношеня ся зъ мѣсця на мѣсце, а именно выятковыхъ законôвъ, уставъ о волоцюгахъ и шупасництвѣ.

Робôтникъ днесь мусить вандрувати зъ мѣсця на мѣсце за роботою, якъ се бачимо въ Америцѣ. Однакъ многѝ державы ставлять рôжнѝ трудности, не дають пашпортôвъ, звертають примусово домôвъ и т. д., бо се на руку панкамъ.

5. — Справедливый и совѣстный вымѣръ справедливости.

Днесь дѣєсь такъ, що хто смаруе, той ѣде; грошь великій панъ; а уставы цивільнѝ и карнѝ суть уложенѝ такъ, що бôльше боронять сильныхъ якъ слабыхъ. Отже ту есть конечна змѣна. Кара смерти повинна бути знесена. Невинно засуджений повиненъ мати право до вôдшкодованя. Вымѣръ справедливости, порада и правна помôчь повиннѝ бути безплатнѝ.

6. — Адміністрація державна мае бути въ рукахъ люду.

Весь людъ повиненъ бути паномъ въ своимъ домѣ. Адміністрація державна повинна бути въ рукахъ особъ способныхъ и выбраныхъ всею людностію. Такъ само публичне безпеченьство, уряды здоровя (санітарнѝ), просвѣты, податкôвъ и т. д. і сѣ власти повиннѝ выконувати волю народу и передъ нимъ бути отвѣчальными. Въ части подôбный ладъ есть вже въ Швайцаріи и выходить зъ великою корыстю для загалу людности.

7. — Безплатна помôчь лѣкарска и всѣ медицины.

8. — Обовязкова и безплатна наука въ школахъ.

Темнота есть найбольшимъ ворогомъ робучого люду, — просвѣта найлѣпшимъ оружіемъ въ борбѣ о житє.

9. — Вôддѣлене церкви вôдъ державы.

Тое есть въ Сполуч. Державахъ, а въ иншихъ державахъ того нема. Церковь часто стае на услуги ряду, а клиръ стае духовными урядниками державными, якъ се выразно бачимо въ Россіи.

10. — Знесене сталого войска.

Выдатки на войско ростуть до безконечности и ихъ поносить передовсѣмъ людность убога, бо той есть найбôльше. На войско мусять найти ся грошѣ въ кождôй державѣ, а на школы и просвѣту нема навѣть тыхъ грошей, що конче треба. Кромѣ того вôйскове житє вôдрывае здорового чоловѣка въ его найкраснôмъ вѣку вôдъ спокôйнои роботы и выховуе такъ, що жовнѣры кидають ся не тôлько на ворогôвъ, але на спокôйныхъ горожанъ, а навѣть власныхъ батькôвъ. Доказують се робôтничѝ страйки, згромадженя и т. д. Примѣромъ въ Галичинѣ р. 1897 пôдчасъ выборôвъ спроваджено войско — власныхъ сынôвъ, щобы усмирити горожанъ-батькôвъ, котрѝ боронили своє право признане австрійскою конституціею. Такъ дѣєсь всюда, бо войско днесь есть пôдъ командою людей, котрѝ суть ворогами робучого люду. Знесене сталого войска принесло бы людности великѝ матеріяльнѝ корысти. Задачею войска есть боронити границь державы, а ту роботу можна зробити далеко лѣпше и таньше черезъ узброене всього люду т. є. такъ звану міліцію. Горожане могли бъ вчитись вôйсковости вже въ школѣ а пôсля йти въ міліцію, якъ есть въ Швайцаріи. А що міліція есть для краю пожиточнѣйшою, то бачимо се на Бурахъ (въ Африцѣ маленькій народець), котрымъ невырôвнало стале войско.

Чи мае бути вôйна чи миръ, повиннѝ рѣшати парляменты, а не міністры; споры й сварнѣ межи державами и народами повиннѝ залагоджувати суды мировѝ а не вôйны.

11. — Знесене рôжнородныхъ податкôвъ, а заведене единого, безпосередного, степеневого податку вôдъ доходу.

Кождый горожанинъ повиненъ поносити выдатки державнѝ вôдповѣдно до свого маєтку. Хто богатшій и мае бôльше доходу, повиненъ поносити бôльшѝ выдатки державнѝ вôдповѣдно до свого маєтку. Чимъ хто богатшій и мае бôльше доходу, повиненъ платити бôльше. Днесь дѣєсь противно. Отже заведене единого податку вôдъ доходу есть рѣчею найсправедлившою. Розумѣєсь сей податокъ повиненъ обраховуватись вôдъ чистого доходу рôчного по вôдтягненю сумы потрѣбнои до утриманя родины (се звесь по латинѣ minimum existentiae). Хто мае бôльше такого доходу, повиненъ бôльше платити.

Реформы.

1. — Робучій людъ нидѣє тѣлесно (фізично).

Надмѣрна праця, зла пожива, лихѝ мешканя нищать силы фізичнѝ робучого люду, бо на лѣпше здобутись нема звôдки. Капіталізмъ перемѣнює здоровыхъ и сильныхъ людей въ блѣдѝ, поломанѝ, безъ житя жіючѝ фіґуры зъ запалыми очима...

Въ наслѣдокъ надмѣрнои працѣ и лихои поживы рôжнѝ хоробы десяткують людъ робучій. Сухоты порывають найбôльше жертвъ зъ помѣжь робôтникôвъ. Примѣромъ въ Анґліи пересѣчный вѣкъ робôтника выносить 22 роки, а капіталисты 44! Робôтникъ мешкае въ стухлыхъ, темныхъ, тѣсныхъ и нездоровыхъ кучахъ. Працює тяжко въ фабрицѣ або пôдъ землею; робота въ копальняхъ, валцовняхъ, фабрикахъ шкла, олова, живого срѣбла, сѣрникôвъ, папѣрняхъ, каменоломахъ убивае робôтника повôльно. А бракъ працѣ и масова нужда провадять до деморалізаціи и многихъ тяжкихъ грѣхôвъ.

2. — Якъ запобѣгчи тымъ страшнымъ вôдношенямъ?

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Wednesday by the Svoboda Publ. Co., P. O. Box 418, Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ »Р. Н. Союза«, выходить що тыждня въ Середу и коштуе:

Въ Америцѣ на	рôкъ	$2.00
„ „ „	пôвъ року	1.00
„ „ „	чверть року	50
„ „ „	оденъ мѣсяць	18
До старого краю на рôкъ		$3.00

Оплачувати газету треба всегда зъ горы (напередъ).

Адресъ:
„SVOBODA“
P. O. Box 418. — OLYPHANT, PA.

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый або почтовый money order (мони ордеръ).

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свôй старый адресъ.

Увага.

Хотячй приступити до „Союза“ най посылають вступне и мѣсячне до касієра:

Alex Szlanta,
Postmaster.
MAYFIELD, PA., Lack. Co.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

D. D. Pyrcz,
P.O. Box 355,
OLYPHANT, PA., Lack. Co.

Хто хоче записати собѣ ОДИНОКУ, РУСКУ, РОБÔТНИЧУ ГАЗЕТУ, най пише на адресъ:
„SVOBODA“
P. O. Box 418,
OLYPHANT, PA.

(Продовжене зô стороны першои.)

достала ся партія свого президента, въ особѣ великого мужа и славного, Авраама Лінкольна. Зразу вôнъ стоявъ больше за згодою стейтôвъ, якъ за невольниками, та згодомъ вôнъ пôзнавъ, що згода не дасть ся инакше переправадити, якъ черезъ увольнене невольникôвъ. Вôнъ выдавъ письмо увольняюче ихъ, а тымъ и справивъ домову вôйну, по котрôй демократы ажъ въ 1875 р. трохи вôдôтхнули, выбравши свôй конґресъ. Въ 1884 р. удалось имъ по довгихъ лѣтахъ дôйти до свого президента, Гровра Клівлянда. Сей Клівляндъ служивъ до 1888 р. Въ тôмъ роцѣ выбрано републикана Гарізона, а по нѣмъ знову Клівлянда въ 1892 р. 1893 р. настали лихй часы такъ, що въ многихъ мѣстахъ давано бѣднымъ людямъ юшку. Ся бѣда, якъ такожъ и се, що за Клівлянда була демократична низька тарифа на чужй товары, причинилась до выбору републикана, великого прихильника высокои тарифы МекКінлея. Демократы зôстали побиті. Нѣчого не помôгъ имъ Брайнъ анѣ нова платформа, яку выроблено 1896 р. въ Чікаґо. Край давъ власть републиканамъ, котрй вправдивши золото и поставивши цло на чужй товары, якій-такй дали ґрунтъ для добра цѣлого краю. Демократы-жъ зôстали въ опозиціи, чекаючи такои хвилѣ, коли знову будуть въ силѣ поставити свого президента, а за нимъ и своихъ урядникôвъ. Ся хвиля, кажуть, надôйшла пôдчасъ сегорôчныхъ выборôвъ.

Павло Тимкевичъ.

Великій страйкъ

выбухне въ цѣлôй Пенсильваніи, где лишь копають тверде угле, если до недѣлѣ компаністы не схочуть пристати на тй жаданя робôтникôвъ, котрй були ухвалені на конвенціи делеґатôвъ вôдъ юній майнерскихъ въ Гейзелтонѣ, минувшого тыждня. На конвенцію сю були запрошені и компаністы, але не прійшли. Жаданя робôтникôвъ суть слѣдуючй:

1) Щобы знести компанічнй сторы; 2) знизити цѣну за кеґъ пороху на 1.50; 3) знести рухому скалю платнѣ уживану теперь въ околици Lehigh и Schuylkill; 4) выплачувати грошѣ що два тыжднѣ; 5) не змушувати нѣкого удаватись до компанічныхъ докторôвъ; 6) уважати 2240 фунтôвъ за одну тону, а не 3360, якъ декуды роблять; 7) тымъ що мають менше якъ $1 50 денно, пôдвысшити 20 центôвъ на долярѣ, тымъ, що заробляють вôдъ $1.50 до $1.75, пôдвысшити 15 центôвъ, а тымъ, що заробляють больше якъ $1.75.—10 центôвъ на долярѣ; 8) щобы въ повѣтахъ Luzerne и Lackawanna платити майнерамъ по 72¼ центôвъ за тону, та щобы при вазѣ на бресѣ кромѣ компанічного вейменa (того що важить угле), бувъ такожъ чоловѣкъ выбраный на се робôтниками; 9) щобы въ околици Гейзелтону и вышнього Schuylkill платили 55 цнт. за тону, если жила е 10 стôпъ высока, 60 цнт. за тону вôдъ угля высокого вôдъ 7—10 стôпъ, а 71½ цнт. за тону щобы платили тамъ, где угле низше вôдъ 7 стôпъ, або где майнеръ не годенъ зробити 15 каръ зъ одного кека пороху; 10) щобы въ околици Шамокінъ и части Schuylkill платили за контрактову роботу о 8½ цнт. на долярѣ больше якъ доси, та щобы за тону угля платили пересѣчно 59, найменше однакъ 35, а найбольше 66 центôвъ.

Зваживши, що рѣчи до житя конечно потрѣбнй подорожѣли больше якъ о четверту часть въ протягу послѣдныхъ 2 лѣтъ, мусимо уважати жаданя тыхъ, що роблять при твердôмъ углю за вповнѣ усправедливленй. Панове компаністы вôдгражують ся однакъ, що не пристануть на тй условія, хоть надто добре знають кривды робôтникôвъ и если бы у нихъ була хоть крихта совѣсти, могли-бъ постаратись о направу злого. Если страйкъ выбухне, що больше якъ правдоподôбне, то всѣ, що роблять при углекопахъ, около 140 тысячь людей повиннй взяти въ нѣмъ участь, безъ взгляду на се, чи належать до юніи або нѣ, бо тôлько если всѣ будуть страйковати. зможуть страйкъ скоро выграти. Кажуть, що майнеры вôдъ мягкого угля не будуть пускати сего угля въ околицю страйку и въ другій спосôбъ своимъ братамъ помагати. Пôдчасъ страйку повинні люде заховувати ся спокôйно, розважно, але не вôдступати вôдъ свого, та не забувати на се, що страйкъ се дуже коштовне и лишь остаточне оружіе, далеко лѣпше и менше коштовне оружіе се голосоване пôдчасъ выборôвъ на людей прихильныхъ робучому народови. Рôвно-жь не зле бы було, если бы мы Русины заложили собѣ чисто-руску робôтничу организацію (юнію), до котрои бы належали всѣ Русины американьскй, и в разѣ страйкôвъ або безробота зъ другои причины собѣ взаимно помагали. Орґанізація така могла бы бути въ порозуміню зъ американьскими юніями. Если страйкъ дѣйствно выбухне и потреве довшій часъ, будемо просити всѣхъ нашихъ людей, що не роблять при твердôмъ углю, щобы присылали грошевй жертвы на адресу нашои редакціи для помочи страйкуючимъ.

Компаністы воюють грошемъ, робôтники могуть побѣдити лишь єдностію.

ДОПИСИ.

Зъ Perth Amboy, N. J.

Вже колька рокôвъ сему назадъ повстала у нашихъ людей мысль поставити тутъ свою церковъ, школу и дôмъ парохіяльный и въ тôй цѣли взяли мы 3 лоты на выплату за суму $1260.00. Два лоты выплатили люде яко тако, але на третій не хотѣли вже такъ радо платити, кажучи, що заплатять якъ священника будуть мати. Тогды скликали мы мітинґъ парохіяльный и покликали до себе на душпастыра о. А. Каминского, нынѣшного пароха въ Йонкерсъ, Н. Й. О. К. обѣцявъ поступати якъ найсовѣстнѣйше и такъ справдѣ зразу було, але пôзнѣйше совѣсть зачала ржавѣти, а о. К. видячи, що народъ есть противъ него »почирявъ ся« (помѣнявъ ся) за парохію зъ о. Стецовичемъ и продавъ черезъ шерифа 3 наши лоты за $350.00. Люде пытали ся, що за причина сего и довѣдались, що о. К. продавъ лоты, понеже мѣсячна платня и другй довги не були ему заплаченй, тымчасомъ нѣхто о нѣякихъ довгахъ не знавъ, бо о. К самъ колектувавъ грошѣ и по домахъ и въ церкви, самъ бувъ »босъ«, касіеръ и епископъ.

Людямъ отворили ся очи. Щобы не дати пропасти своѣй праци, братство св. Арх. Гавріила хотѣло вôдкупити сй лоты назадъ вôдъ адвоката Штрикера, але сей зажадавъ теперь вже $600, а пôзнѣйше навѣть $1000.00 за тй самй лоты. Мы писали до о. К. въ сѣй справѣ, але вôнъ порадивъ намъ заплатити лоерови $1000.00.

Тымчасомъ зъявивъ ся другій лоеръ, що приобѣцявъ намъ за $525.00 выдôстати нашй лоты назадъ. Мы пристали. Братство А. Гавріила дало $410.00, А. Деліманъ и П. Козубъ допозичили решту. Але що-жь зъ того! Больше якъ рôкъ тримавъ у себе лоеръ грошѣ и не зробивъ нѣчого, ажь наконецъ вôддавъ намъ грошѣ назадъ и порадивъ удатись просто до самого Штрикера, вôдъ котрого мы и дôстали назадъ лоты заплативши $675.00!

Тымчасомъ осѣвъ у насъ о Воленьскій, люде перетягнули будынокъ, въ котрôмъ еще за о. Кам. богослужене вôдправлялось на свои лоты перебили на церковцю и здавалось, що все буде добре; але понеже люде хотѣли держати печатку церковну у себе, думаючи, що печатка помогла о. Кам. продати лоты, то и повстало непорозумѣне мѣжь о. Воленьскимъ а громадою. Люде хотѣли дати о. Воленьскому $15.00 мѣсячнои пенсіи больше лишь щобы оставъ у нихъ, а щобы они держали у себе печатку церковну. На се о. Воленьскій не приставъ, а люде спровадили до себе о. Годобая зъ Ramey, Pa. Такъ то лихе ґаздоване зъ початку наробило немало клопоту и непріязни и стало причиною втраты гроша, часу и взаимного довѣрія.

Вôнци мушу додати, що неправдою есть будь-то бы я дôстававъ половину зъ доходôвъ о. Годобая а третину зъ его мѣсячнои платнѣ.

Що-жь дотычить ся фізичнои працѣ, то нею нѣколи анѣ я, анѣ мôй братъ Петро не встыдались анѣ встыдатись не будемъ.

Александеръ Козубовъ.

[Мусимо додати до сеи дописи 3 рѣчи:
1) Що допись п. Козубова помѣщаемо въ скороченю, бо иначе треба-бъ намъ бодай два разы такъ велику газету выдавати.
2) Що мы почитаемо кождого чоловѣка, що чесно на житє заробляе, чи вôнъ швецъ чи кравецъ чи хто другій, але думаемо, що жаденъ чоловѣкъ не повиненъ мѣшати ся до справъ, котрыхъ не розумѣе, або до котрыхъ неспосôбный.
3) Не печатка церковна, але те, що о. К. бувъ записаный на контрактѣ купна яко купуючій, помогло ему до неправного проданя людскихъ лотôвъ (землѣ).—Редакція.]

Зъ Scranton, Pa.

Будучи вже довшій часъ предплатникомъ »Свободы«, читавъ я неразъ дописи зъ рôжныхъ мѣсцевостей, але зъ нашого мѣста еще нѣ, такъ якъ бы тутъ Руснакôвъ анѣ не було. Длятого взявъ я за перо, щобы вамъ написати де-що нового.

Отже дня 21. августа стало ся у насъ нещасте. Въ Archibald майнѣ забило двохъ молодыхъ, бо ледво 28-лѣтныхъ людей, одного Русина зъ унґварскои столицѣ, що звавъ ся И. Дурунда и одного Поляка. Жаденъ зъ нихъ не належавъ до якои небудь орґанізаціи, хоть тутъ вже довгй лѣта пробували, зъ чого повиненъ собѣ кождый науку брати и жите свое завчасу забеспечити. Руснака поховали въ недѣлю 26-го августа о. Е. Волкай, душпастыръ при церкви Пресв. Богородицѣ, Поляка поховавъ о. Годуръ.

Наконець, яко членъ церкви Пресв. Богородицѣ, не могу и сего замовчати, що нашй парохіяне суть теперь въ неспокою, а и наше одно братство мусѣло ся розôйти тай мусѣли мы заложити окреме братство св. Илія Пророка, а се тому, що о. Волкай за оденъ похоронъ не хоче больше взяти лишь $30.000. Не буде отже тутъ спокою, доки не стане ся перемѣна зъ духовникомъ, або зъ народомъ.

Михайло М. Югасъ.

Зъ Chicago, Ill.

Робота въ Чикаґо иде дуже лихо; декотрй великй фабрики позамыканй, бо панове капіталісты клопочуть ся выборами.

Нашимъ Русинамъ веде ся ще яко тако, лучше якъ на пенсильвенѣйскихъ брехахъ або въ пôдземныхъ норахъ. Фабрика мостôвъ, де найбольше нашй працюють, иде еще въ повнôмъ руху.

26. августа православнй Русины устроили першій »русскій« пикникъ пôдъ командою россійского конзуля и батюшки. Але видно, що Пречиста Дѣва не благословила, бо дощь падавъ цѣлый день. »Русскіе« днесь видно всюда нещасливй, якъ на земли такъ на небѣ, нѣхто не звергае на нихъ уваги.

Доносять намъ зъ старенкои нашои карпатскои краины Лемкôвщины, що градъ и зливы знищили засѣвы, а воды позаливали найлѣпшй поля и огороды. Симъ часомъ правительство взяло въ свои руки рыболовство, боячись, щобы Лемко по вôвсяной ядзимцѣ зъѣвши рыбку (бо иншого мяса не ѣсть, хиба курку пôвъ здохлу, що вже жидокъ не купить) не дôставъ розвôльнене. Що за неволя! Въ лѣсъ не ходи, бо паньскій, до воды навѣть купатись не вôльно, бо заарендована, хиба зъ голоду здохнути то ц. к. право не боронить! Гей братя, досыть спати, пора пробудитись! Пора знати кого до сойму выбирати. Пора знати, що грѣхъ за ковбасу и горѣвку на пана голосувати! Намъ днесь нѣчо не поможе тôлько борба и розумъ.

Вашъ братъ А. И. Д.

Зъ Pleasant Home, Man., Canada.

У насъ сего року велика бѣда, такъ велика, що часами выдае ся, мовь бы всѣ бѣды злѣзли ся до купы. Не знаный ту бувъ вправдѣ нѣколи и гараздъ, але все таки, менше було людей, красшй лѣта, бôльшй зарôбки и чоловѣкъ бѣдный яко-тако коротавъ свое жите. Нынѣ хоть бери и вѣшай зубы на клинокъ... Людей найшло що не мѣра, черезъ посуху хибла урожаѣ, черезъ що нема где заробити, а за фармы приходить вже платити по 18 до 20 долярôвъ рôчного податку. Не оденъ не мавъ еще зъ своеи фармы найменшои корысти, не зôбравъ зерна збôжа, а вже высушивъ свою голову, где взяти ґрошей на податокъ.

Теперь жнива; тамтыми роками можна було въ сю пору заробити гроша, фармери розрывали робôтни-

Тому може положити конець тôлько свѣдома и політична орґанізація робучого люду, борбою о запровадженe реформъ суспôльныхъ. Деякй реформы удалось вже перевести зъорґанізованымъ робôтникамъ тяжкою борбою, однакъ ще богато зôстае до зробленя.

Тымчасовй жаданя робôтникôвъ такй:

3. — Вôсѣмъ годинный часъ працѣ.

Теперь працюють робôтники пересѣчно 12 годинъ денно. Въ пекарняхъ працюють часто ажь 50 годинъ на добу. Довгій часъ працѣ руйнуе здорове чоловѣка; вôдрывае его вôдъ родины; надмѣрно довга робота есть причиною рôжныхъ нещасныхъ выпадкôвъ. Ученй лѣкарѣ и економісты узнали, що 8 годинъ деннои працѣ есть выстарчаючимъ. Въ Анґліи вже запроваджено въ многихъ фабрикахъ такъ, що показалось добрымъ, а навѣть самй фабриканты кажуть, що праця робôтника есть выдатнѣйшою и лѣпшою.

Вôсѣмъ годинъ працѣ, 8 годинъ вôдпочинку на зъужиткованe того часу для себе та родины, 8 годинъ сну — се на повинно сходити зъ устъ робôтника.

4. — Заказъ нôчнои працѣ, працѣ дѣтей низше 14 лѣтъ, працѣ жѣнокъ въ тыхъ заводахъ, котрй суть шкôдливй для жѣночого орґанізму.

Всѣ лѣкарѣ узнають, що нôчна робота руйнуе здорове робôтника. Отже належить еѣ заказати, выимивши такй заводы, въ котрыхъ перерва роботы не можлива. Але за се належить лѣпше платити, щобы робôтникъ лѣпшою поживою мôгъ надоложити шкоду нанесену здоровлю зъ браку сну. То само вôдносить ся до дѣтей и жѣнокъ.

5. — Цѣлковитый, 36 годинный вôдпочинокъ недѣльный.

Нынѣшнй уставы о недѣльнôмъ спочинку мають богато гачикôвъ, на пôдставѣ котрыхъ фабриканты змушують робôтникôвъ до працѣ въ недѣлю.

6. — Цѣлковита свобода стоваришень (змовъ).

Коли робôтники лучать ся разомъ, щобы добитись лучшои платнѣ и коротшого часу працѣ, тогды выступають противъ нихъ и рядъ и жандармы и полісмены и урядники и войско. Лятимерскй кровавй комедіи, що дѣялись недавно тому, не повиннй мати мѣсця! Фабрикантамъ вôльно всьо; они лучать ся разомъ въ союзы (тросты, картелѣ) и пôдносять цѣны товарôвъ и выкидають робôтникôвъ на дорогу. А що вôльно фабрикантамъ, до того мають право и робôтники!

7. — Загальне забезпечене робôтникôвъ промысловыхъ и рôльныхъ вôдъ хоробы, выпадкôвъ, вôдъ браку працѣ и на старôсть.

Запомоговй товариства и касы хорыхъ повиннй бути всюда и то въ рукахъ робôтникôвъ. Примѣромъ въ Австріи въ протягу 6 лѣтъ вôдъ р. 1890—95 було рôжныхъ выпадкôвъ въ роботѣ 200 тысячь, зъ чого 4 тысячь закôнчились смертію. Поле працѣ есть кроваве, якъ найбôльше дика вôйна.

8. — Запроваджене инспекторôвъ промысловыхъ.

Инспекторы такй суть конечнй и ихъ обовязкомъ було бъ контролювати фабрики и машины въ цѣли здоровя робôтникôвъ и охороны вôдъ нещасныхъ выпадкôвъ. Инспекторôвъ повиннй выбирати самй робôтники.

9. — Заснованe бюръ працѣ, котрй мають стояти пôдъ зарядомъ стоваришень заводовыхъ и промысловыхъ судôвъ.

Кôнцеве слово.

То всьо, що мы оповѣли въ »Капіталъ и праця«, се не зъ повѣтря схопленй, але слушнй заключеня, и жаданя величезнои масы покривдженои суспôльности, що зве ся робôтники або робучій людъ. Многй політичнй партіи въ свѣтѣ, особливо народôвъ покривдженыхъ, повставляли тй жаданя въ свои політичнй програмы. Denkй... Рускй партіи політичнй въ старôмъ краю, якъ: народно-демократична, радикальна и соціялъ-демократична, на пôдставѣ такихъ жаданъ поставили вже днесь собѣ остаточну цѣль: державну самостôйнôсть руского народу. Въ своѣй хатѣ, своя правда и сила и воля, що едино може усунути нужду народу. Нѣщо инше, якъ тôлько лихй вôдносины нынѣшного ладу суспôльного выгнали насъ за море шукати лѣпшои долѣ. Припустѣмъ, що самъ Богъ такъ покирувавъ, що часть рускихъ хлопôвъ зупинилась на земли Вашінґтона, де середъ вôльнѣйшихъ вôдношень вôльно намъ много, о чôмъ братя въ старôмъ краю могуть лемъ снити. Проте нашимъ святымъ обовязкомъ есть: жити и працювати такъ, щобы се выйшло зъ найбôльшою користю для насъ и нашого народу. Мы народъ робучій, а свѣдомôсть и орґанізація робучого люду сила, котра едино потрафить змѣнити нынѣшный несправедливый ладъ, а тогды справдить ся пословиця: и въ наше вôконце засвѣтить сонце. Станемо своими панами на власнôй земли!

Се що е?

Я потягомъ перебѣгавъ
Америку цѣлу,
О всѣмъ думавъ, на все звыжавъ,
Припершись о стѣну:
Куда погляну, все поля,
Безлюднiи краѣ,
Облогомъ ще лежить земля,
Степы, лѣсы, гаѣ.
А чоловѣкъ лишь где не де —
Въ обшарахъ тыхъ жіе,
Й менѣ до мозґу гадка йде,
Се що такого е?
А потягъ все въ передъ жене,
Що ажь земля трясесь...
Осада, рѣчка ту мигне,
Тамъ мѣсточко якесь;
А дальше — въѣздимъ у городъ
Великій и людный,
Мовь пчолы ту кишить народъ
Прибитый и сумный:
Въ задусѣ все, въ клѣткахъ, ярмѣ,
Безъ воздуха жіе...
А тамъ — вôльнй, пустй краѣ...
Се що такого е?
Хто бѣдный сей робучій людъ
У мѣсце те запхавъ,
За волю, воздухъ — давъ му трудъ?...
А потягъ знову рушавъ.
Летить. Степами знову жене,
Нѣ крихты не стае,
Лишь жаль якійсь узявъ мене,
Се що такого е?

Сава Чернецкій.

кôвъ, каждый зъ надѣѥю ишовъ зъ дому а зъ грошемъ до дому, а днесь? По фармахъ нема людей якъ и давнѣйше въ сю пору, порозходились на роботы, але до дому мало що принесуть. Одни робять въ рôжныхъ компаніяхъ за нѣй грошѣ, другй по фармахъ за пôвъ дармо, а третй и по кôлька тыждпѣвъ не можуть роботы знайти. Не мають собѣ що завидовати, бо всѣмъ однака бѣда...

И. Дрогомирецкій.

—Кумъ Грицъ и Василь не мали сего тыждня часу бесѣдувати, бо мусѣли ходити зъ кумами за свѣдкôвъ до скваєра. Впрочѣмъ погляньте на образокъ, а довѣдаєтесь въ якôй справѣ.

НОВИНКИ.

— Памятайте на „Руско-Народный Домъ Еміґраційный въ Америцѣ“ и высылайте жертвы до касієра пôдъ адресою: Mr. John Parylak, 436 East 76 st., New York City, а заразомъ увѣдомѣть о тôмъ секретаря пôдъ адресою: Mr. K. Kirczov, 102 Morris Str., Jersey City, N. J.

Комітетъ.

Квитъ

Симъ посвѣдчаю, що получивъ-ємъ зъ касы „Р. Н. Союза“ посмертну запомогу по моєй женѣ Розаліи въ сумѣ $300. За такъ скоре выплачене складаю урядови „Р. Н. Союза“ щиру подяку.

Григорій Петриґала.

Свѣдокъ, Петро Рончковскій.

— **Въ** Gilmon, Ill. одна женщина (называскомъ Ґ. В. Врайтъ) зôстала заскаржена за по бавлене житя 16-лѣтнои дѣвчины. Судъ узнавъ єи вину и казавъ арештувати полісменови Нильшейдъ, котрый добравъ собѣ кôлькохъ иншихъ полісменôвъ до помочи и пôшовъ выконати приказъ. Врайтова однакъ, замкнула дворѣ, взяла револьверъ до рукъ и почала боронити ся. Першій, котрый доставъ ся до середины дому черезъ выважений дверѣ, полісменъ Руанъ зôставъ застрѣленый, а коли збѣгло ся бôльше людей и почали зъ далека стрѣляти до дому, Врайтова забила черезъ вôкно еще одного чоловѣка, а трехъ ранила. Мусѣли доперва пôдпалити дôмъ, щобъ достати военичну бабу до рукъ.

— **Пôдъ** Тарновомъ, въ Галичинѣ, знайшли въ збôжу зъ голоду умираючу женщину. Коли лѣкарствами и поживою приправаджено єи до свѣдомости, оповѣла, що пустила ся въ свѣтъ за очи, бо єи чоловѣкъ пôшовъ до Америки и не признаєсь до неи, а она не маючи найменшого способу до житя, рѣшила такожь шукати въ свѣтѣ кавалокъ хлѣба. Не много хыбувало, а була-бъ знайшла, але смерть.

— **Пара** величезныхъ орлôвъ появила ся въ стейтѣ Ню Йоркъ коло Портъ Джервисъ и зачинають робити людямъ велику шкоды. Порываютъ они фармерамъ ягнята, молоди безроги, псы, гуси, качки и т. п. Передъ двома днями пропала тамъ одному робôтникови 3-лѣтна дитина и всѣ говорили, що зôстала она такожь пôрвана черезъ орлôвъ, длятого збирають ся стрѣльцѣ, щобъ урядити польоване на нихъ.

— **На** лѣкарскôмъ конґресѣ въ Парижу брало участь 6 Русинôвъ, межь ними и д-ръ Семеновичъ зъ Chicago, Ill.

— **Ажь** двохъ епископôвъ нараз хотять намъ зъ краю присылати. Одныйъ зъ нихъ мае бути крилошанинъ А. Бѣлецкій зô Львова, другій криl Фаціевичъ зô Станѣславова. О скôлько се пôголоска правдива, годѣ еще нынѣ знати, то однакъ певне, що вôдповѣдным епископомъ для Америки може бути лишь щирый Русинъ, чоловѣкъ молодый, высоко образованый и тактовный.

— **Двайцять** тысячь жидôвъ выѣзджае въ Румуніи до Сполученыхъ Державъ, Канады и Бразиліи, а се тому, що правительство заборонило имъ тримати шинкы, куповати землю и занимати ся ремесломъ по малыхъ мѣсточкахъ и селахъ.

— **Львôвскимъ** рускимъ митрополитомъ мае бути о. Андрей Шептицкій, епископъ зô Станиславова, а на єго мѣсце мае прійти о. Филясъ, василіянинъ.

— **Въ** Yonkers. N. Y. розôйшло ся братство св. о. Николая, належаче до „Соединенія“. Причиною мае бути нетактовне поступоване о. Акакія.

— **На** 10,000 мешканцѣвъ родить ся въ Франціи рôчно 221 дѣтей, въ Англіи 287, въ Италіи 338, въ Нѣмеччинѣ 362, въ Австро-Угорщинѣ 370, въ Россіи ажь 522, а въ Сполученыхъ Державахъ около 400.

— **Выставу** парискую звиджуе теперъ денно по 150 до 160 тысячь цѣкавыхъ людей. Въ недѣлѣ число ихъ взростае вôдъ 300 до 400 тысячь. До сего часу розпродавъ вже зарядъ выставы 13,600,000 билетôвъ вступу.

— **Революція**, якъ кажуть, повстала въ Персіи, до мае на цѣли скинути зъ трону теперѣшного шаха, а поставити нового.

— **Зъ** Snow Shoe, Pa. пишуть, що 24. августа засыпало въ тамошныхъ майнахъ 3 людей И. Кендереша, Ю. Кулика и Ю. Слепецкого.

— **Бійка** коло польского костела вôдбулася въ Wilmington, Del., а то межь ксьондзомъ и полісменами зъ одной, а парохіянами зъ другой стороны. Побѣдивъ ксьондзъ, хотяй о обôрваѣ де-що, межь тымъ якъ зъ людей неодного полісменска палка на цѣле житє назначила. Причиною бійки бувъ нетактъ и надужитє ксьондза.

— **Загальни** зборы членôвъ товариства им. М. Качкоеского вôдбудуть ся 18-го сего мѣсяця въ мѣстѣ Сяноцѣ, въ Галичинѣ.

— **Великій** огонь спалилъ въ Рускôй Воли, царской столицѣ 40 домôвъ и много будынкôвъ господарскихъ. Школа выносить 100,000 коронъ.

— **На** другiй рôкъ мае вôдбути ся загальнo американскій конґресъ въ мѣстѣ Мексико.

— **Холера** дальше панує въ азіятицкôй Индіи. 3000 людей умирае на сю слабость.

— **До** мѣста Glasgow въ Шкоціи, зôстала занесена джума. Вже 2 людей умерло на сю слабость.

— **Нехай** нѣхто не важить ся ити до Indian Territory за роботою, хоть бы єму що обѣцяли, бо тамъ теперь страйкъ и велика бѣда.

— **Збили** ся два потяги коло Hatfield, Pa. 14 людей забитыхъ, 30 покалѣченыхъ.

— **Въ** галицкôмъ мѣстѣ Тернополи судили хлопôвъ за се, що тѣ не хотѣли ити до пана на роботу, доки сей не подвысшить имъ заплаты. Процесъ на разѣ ще не скôнченый.

— **Руска** церковъ св. Михаила въ Yonkers, N. Y. приготовлає ся до великои выгравки (fair). Щасть Боже молодôй парохіи!

— **Мурины** въ Ню Йорку внесли скаргу противъ мѣста, жадаючи 260,000 долярôвъ вôдшкодованя за ушкодженя, котрй понесли на тѣлѣ пôдчасъ остатныхъ противмуриньскихъ несупокôвъ. Головну вину звалюють они на полицію, бо она не лишь не охоронила ихъ, але сама пôдбурювала людей и била спокôйныхъ муринôвъ.

— **Злодѣѣ** обôкрали въ середу Union Pacific трѣнъ недалеко Fipton, Wyo. забравши 100 тысячь долярôвъ въ золотѣ, що мали бути пôсланй на Филиппины для выплаты жовнѣрôвъ. Полиція впала на ихъ слѣды.

— **Россія** замовила въ Чікаго 6 міліонôвъ фунтовъ мяса для свого войска въ Хинахъ.

— **Бурѣ** наробили великои шкоды въ Нѣмеччинѣ.

— **Рединска** компанія понесла велику втрату, бо великій складъ мягкого угля ужываного для опальованя локомотивъ запалилъ ся и годѣ огонь угасити.

— **Минувшого** четверга велика буря перейшовши черезъ заходну Манитобу и пôвнôчно-заходнй територіи въ Канадѣ, наробила великои шкоды.

— **26-го** августа померъ въ скрентонськôмъ шпиталѣ Ив. Руснакъ замешкалый въ Marshwood, Pa. въ наслѣдокъ попареня горячою водою, котру не знати чи вôнъ самъ, чи єго газдыня на него въ сварцѣ вылляла.

— Dr. S. E. Feinberg продавъ аптику и мешкає вôдъ 1. Септембра въ своимъ домѣ 341 N. Washington Ave., Scranton, Pa. Telephone 0225.

— **Товариство** драматичне въ Олифантъ, Па. устроює въ вовторокъ дня 11-го септембра с. р. вечерокъ зъ слѣдуючою проґрамою:

1. „My Country“ — хоръ.

2. О жидахъ — вôдеклямує С. Кисѣльовскій.

3. „Край дармоѣдôвъ“, дѣт. комедія въ двохъ актахъ.

ОСОБЫ:

Иванъ, мужикъ	М. Голодъ
Марія, єго жена	Р. Русинъ
Добротка, чарôвниця	М. Чичура
Слуга	М. Гавранъ
Служанка	И. Павлишакъ

4. Ой Днѣпре (бар. сольо) межи І. а ІІ. актомъ вôдспѣває Ник. Арданъ.

5. До Основяненька — вôдекл. Сава Червецкій.

6. На чужинѣ — хоръ

7. Гетьманы (сольо) вôдсп. Ив. Борухъ.

8 Каменярѣ — вôдеклямує. Максимъ Простогубъ.

9. „Тато на заручинахъ“, селяньска пригода въ І. актѣ — Гр. Григорієвича.

ОСОБЫ:

Максимъ Простогубъ, газда	Н. Арданъ
Єлена, єго жена	П. Їжа
Осипъ, ихъ сынъ	Д. Мурдза
Станѣсл. Порожницкій, лѣсничій	В. Фекула
Кордуля, єго жена	А. Фецѣна
Вандзя, ихъ дочка	А. Чичура
М. Пшепьльонтальскій, окон.	Гр. Бубнякъ
Маріяша	А. Куємякъ
А. Пшекрепцѣцкій, стаен.	М. Кисѣльовскій
Анеля, єго жена	Е. Фекула
М. Пôдпаньковскій, комісаръ	Ив. Борухъ

10. Руска родино — вôдекл. Ив Борухъ

11. Хто за нами, Вербицкого — хоръ.

— **Аґентами „Свободы“** зъ правомъ колектованя грошей суть:

Стефанъ Калакука, 125 Essex str., Jersey City, N. J.

Иванъ Бурштинъ, 106 Kail str., Buffalo N. Y.

Василь Гришко, Box 3, Northampton, Pa

Василь Тылявскій, 92 — 8th str., S. S. Pittsburg, Pa

Алексій Шаршонь, 208 S. Franklin str., Shamokin, Pa.

Яковъ Руданичь, Box 103, Elmira Heights, N. Y.

Петро Г. Рончковскій, 2299 5th Ave., Troy, N. Y.

Александеръ Патрошь, 2419, S. 2nd str., St. Louis, Mo.

Г. Дзюбиньскій, Plymouth, Pa.

Левъ Монѣта, Lansford, Pa.

Иванъ Котаничикъ, Welter, Pa.

Редакція.

По хрестинахъ

въ кума Гриця.

I.

На хрестинахъ въ кума Гриця
Гарно було, якъ въ нѣкого,
Хлѣба, стравы подостаткомъ,
А напиткôвъ дуже много.
Навѣть ворогъ найлютѣйшій
Не мавъ права нарѣкати,
Бо напивъ ся, поживъ ся,
Що мôгъ пальцемъ досягати...
Не одна тамъ шинка звѣлась,
Вôсѣмъ гусокъ, сѣмъ кокошокъ,
Кексôвъ, паѣвъ — що не мѣра
Й виски, пива десять бочокъ.
Ну — и тая вся забава
Була-бъ гарно ся скôнчила,
Якъ бы чортикъ, хреста ворогъ,
Не запхавъ тамъ свого рыла.
(Впрочѣмъ тамъ такй зôбрались,
Що »Свободы« не читають,
А знгомость — чортикъ зъ пекла,
Такихъ часто навѣщають.)
Мовь той льокай помѣжъ ними
Слухавъ, нюхавъ, увивавъ ся,
Врешти цѣлый въ бочку зъ пивомъ
Скочивъ — втягнувъ и сховавъ ся...
Що вôнъ наробивъ въ ту бочку
И до днесь нѣхто не знає, —
Але хто пивъ того пива
Той го добре памятає..
Отъ зачнѣмъ вôдъ кума Ваня:
Вôнъ лишь выпивъ чотырнайцять,
Федьо вôсѣмъ, Митро десять,
А Микита девятнайцять;
Костьо й Даньо по пятнайцять,
А кумъ Яцко двайцять пяту...
И вже крики, зойки, спѣвы
Заповняють цѣлу хату.
Ще по склянцѣ и заводять
Якъ вовчиска у дôбровѣ;
Ще по другôй и до сварки
Вырываютъ ся по словѣ;
Ще по кôлька, и кумъ Яцко
Скочивъ зъ мѣсця мовъ та муха
И Микиту втарабанивъ
Простѣсенько поза уха....
Вôнъ терпѣвъ до него страшно,
Его знести не бувъ въ силѣ;
Черезъ него вôнъ у братствѣ
Президентомъ не бувъ нынѣ.
Вôнъ все бижавъ єго згубы
Мовь котъ воробцевъ въ просѣ,
И заѣхавъ ще разъ въ зубы,
Вôдтакъ кулакомъ по носѣ!!
Кумъ Микита въ тôй-же хвили
Ставсь мовъ дѣдько середъ ночи
И тарахнувъ, що маръ силы,
Пять разъ Яцка межи очи.
За нимъ стали Даньо, Митро,
Прочй Яцка попирали:
Попапались всѣ за чубы
И хрестины розпочали.
Ту зробилась саламаха,
Хаосъ, — сцена превелична: —
Пальцѣ, уха, очи, носы,
Малисъ въ той роботѣ зъ пышна!

II.

Образокъ сей представляє
Другу днину по хрестинахъ;
Кумй за кумôмъ появлялсь
У докторскихъ официнахъ.
Гляньте однакъ въ якôмъ станѣ!
Мовь не божй сотворѣня:
Той безъ ока, сей безъ носи,
Третій годный »сожалѣня«...
Всѣ побились черезъ трунокъ,
Мовь тй псиска покусались —
И зъ просьбою о ратунокъ
Коло лѣкаря зôбрались.
Где поглянешь — инструменты,
Що панъ докторъ уживають,
На пôдлозѣ уха въ мисцѣ
По вчерашнôмъ спочиваютъ...
(Нашимъ людямъ въ Америцѣ
Смердить страшно вся наука,
За те вôдгризати уха,
Въ нихъ то гарне, въ нихъ се штука!...)
А панъ докторъ межи ними
Увиваєсь мовь швецюга;
Друге ухо пришивае
У Яцкового недруга.
Кумъ Яцко вже мовъ пришите —
До зеркала пôдбѣгае,
Єго страхъ пече цѣкавôсть
Якъ днесь зъ ухомъ выглядае?
Але глянувъ — и зайôйкавъ,
Скочивъ мовь несамовитый:
Докторъ пришивъ чуже ухо
И то зъ ворога — Микиты..
Й оно такъ страшне здавалось,
Такъ велике мовь осляче,
Що вôнъ ажь присѣвъ зъ досады,
А зô злости — реве, плаче.
Та пропало!..

Отъ таке то

На хрестинахъ скористали;
Лишь тотй зъ нихъ выйшли цѣло,
Котрй »Свободу« читали.

Пôдглянувъ и пôдслухавъ Чалый.

ВСЯЧИНА.

— Найбогатшою дитиною на стѣтѣ єсть велика княгиня россійска Ольга. До тыжня по єѣ уродинахъ, зложено для неи 5, 000,000 долярôвъ. Оденъ 75 лѣтный ремѣсникъ въ Америцѣ, довѣдавшись о тôмъ ставъ ся вôдъ разу анархістою. Вôнъ працювавъ вôдъ десятого року свого житя, не пивъ горячихъ напиткôвъ, не куривъ тютюну, не доѣдавъ, не досиплявъ и заощадившись 2,000 долярôвъ, а княгиня народилась на свѣтъ и зôстала міліонеркою. Черезъ се вôнъ приставъ до найскрайнѣйшои партіи на свѣтѣ.

ДЛЯЧОГО БИВЪ СВОЮ ЖѢНКУ?

Судія: — Чи то правда, що выбили вчера свою жѣнку?

Оскарженый: — Такъ єсть прошу пана судіи, я єи вытрѣпавъ и тымъ ся горджу.

Судія: — Якъ то, еще тымъ гордишь ся, а то длячого?

Оскарженый: — Бо она важить вôдъ мене 50 фунтôвъ бôльше, а я хочу, абы рôвно важила зô мною.

— Пôсля справозданя урядового найбôльшій садъ въ Америцѣ мае панна Laura A. Alderman зъ полуди. Дакоты. Садъ тотъ занимае 150 акрôвъ, на котрыхъ мѣстить ся 8,000 сливокъ, 1,000 корчѣвъ порѣчокъ, 1,000 агресту и 3 акры суниць.

СКРОМНА ПРОЗЬБА.

Богата дѣвчина: — Я не могу за васъ пане выйти за мужъ бо я васъ на люблю.

Женихъ: — Єсли вже така моя нещасна доля, то пропало, але зробѣть менѣ одну ласку, заручѣть ся зô мною на два тыжнѣ, щобы направити моє имя и щобы я мôгъ дôстати пожичку въ одного жида.

— Въ New Orleans єсть монастырь жѣночій. котрого законницями суть самй ніґерки.

— Въ Америцѣ и Канадѣ єсть около 400 шклярень, въ котрыхъ выробляють всякй шклянни рѣчи.

— Сполученй Державы займають о 137.115 англ. квадратовыхъ миль бôльшу просторонь якъ цѣла Европа.

— Подорожь зъ Парижа до Вѣдня третою клясою коштує $11.65.

Отсимъ складаємо щиру подяку и спасибôгъ братствамъ зъ Whitney, Pa. числу 124. въ „Соединенію“ и братству Трехъ Святителѣвъ зъ „Союза“, братствамъ зъ Mammoth, Pa. числу 59. І. К. Ј. и 281. одбору Н. С. С., братствамъ зъ United, Pa. числу 181. І. К. Ј. и 177. одбору Н. С. С. и 95. женьскому и братству зъ Hecla, Pa. числу 218. І. К. Ј. и братствамъ въ Trauger, Pa. числу 21. „Соединенія“ и св. Петра и Павла зъ „Союза“ и св. Іоана такожь зъ „Союза.“ Дальше мадярскимъ братствамъ числу 64. въ „Соединенію“ и Пр. Богородицѣ зъ Бріджпортского мадярского Сиветшича и мадярскому Мікіспортскому душпастырю о. Kovats-y, що и вôнъ несподѣвано такожь появивъ ся на торжество посвященя нашого кладбища, котре вôдбулось 26. августа. Єще разъ дякуємо!

Trauger, Pa. 27. авг. 1900.

Иванъ Мацей,
Иванъ Червôнка,
Иванъ Гардый,
Михаилъ Балогъ
священникъ.

ДЛЯ НАШИХЪ ДѢТЕЙ.

THE CONTENTS OF DARA'S TREASURE CHEST.

[Arranged from James R. Lowell's poem "Dara."]

Away in faroff Persia lived Dara, a shepherd. By day he watched his flocks as they cropped grass from the hillside, and at night he saw that they were guarded from the wolves.

So faithful was Dara to his fleecy subjects and so wisely did he look after the affairs of his own household that the villagers, humble folk like himself, chose him to govern their village. Their choice was a fortunate one, for so well did the village prosper under his rule that several neighboring villages selected him to govern them. Under his sway they, too, throve, growing in well being and justice.

But in the cities of Persia and indeed in most of the villages and country dis-

ONLY A WORN SHEPHERD'S VEST WAS FOUND.

tricts affairs went ill. The viceroys, or assistant rulers, were unjust, dishonest and cruel. Who could wonder at this? Their monarch was a weak and wicked man, debased by every conceivable vice, an unconscious and willing slave to the flattery of his viceroys.

But it chanced that the king died, a victim to his own wicked indulgences. To the throne now came "a king more wise." He searched for men to aid him in ruling who should be brave and just. The mountain shepherd's fame had reached his ears. For Dara he sent and to him gave a satrapy, or province, in trust to rule.

This unexpected elevation did not make Dara conceited. He took no more pride in his viceroy's scepter than in his shepherd's crook which he held in earlier days. Envy, however, soon pursued Dara and found more listeners in cities than in hillside villages.

At stated times Persia's monarch sent out a demand for tax, or revenue, to every province. This revenue was not paid wholly in money, but partly with gold and gems.

So greatly had Dara's province grown in wealth and honor that immediately upon receipt of the tax edict the treasures were collected and sent to the king's exchequer. The advance and wealth of the province pleased the king, but displeased others who hated to see Dara so successful. Soon it was whispered to the king that he had been greatly deceived in believing Dara to be honest. Enemies accused the viceroy of keeping from the king's taxes some gems more rare than all the rest for his own private store.

For proof they stated that no matter where the viceroy went a camel followed bearing a heavy chest. Closely guarded were beast and burden by archers armed with bows and arrows directed to shoot any one who came too near. No one save Dara knew its contents. At times the chest was carried into his tent, where, secure from observation, he removed the precious gems from their hiding place. Then all the tent glowed and glistened with jeweled light.

The king was vexed. With a retinue among which were Dara's accusers he immediately set out for Dara's province to investigate.

The viceroy heard of his monarch's approach and, as was fit, with stately train met him at the city's gate. And there in the midst of the procession was seen, as had been told, a camel circled round by archers.

The monarch was furious. To his mind there was no doubt of Dara's guilt.

"Open me now," he cried, "yon treasure chest." 'Twas done, and only a worn shepherd's vest was found.

The defamers flushed and hung their heads.

Not Dara. Open as the sky's blue roof he stood.

"Oh, my lord, behold that I was worthy of thy trust," he said. "To rule wisely I had first to be master of myself. Fortune's gifts are hard to wisely bear. They often bend men from the truth and make them stagger from the path of honesty. When prosperity was pressing hard and I was tempted to yield some point of honor, I ordered this chest to be borne into my tent. Alone I took from it that vest. At its sight my mind was taken to the days when, though but a humble sheep tender, I was honest and trustworthy. As my better self struggled for victory this mute witness helped me to be lord of simple Dara still. With this in view I cannot lose the road of right."

The king felt deeply rebuked for his distrust. Tears thrilled his eyelids.—Bessie Clements in Chicago Record.

ANATOMY IN RHYME.

A Jingle That Tells the Number of Bones in the Human Body.

Here are some rhymes which may help you to remember the number and location of the bones in the human body. Strange as it may seem, authorities do not agree as to how many actual bones are comprised in the skeleton, but 214, not including the teeth, seems to cover the ground pretty thoroughly. After a hard day's romp in the woods or a long ride on the bicycle one might be inclined to think that the number is even larger if all the separate and distinct aches are counted as each representing a bone. The verses are as follows:

How many bones in the human face?
Fourteen when they are all in place.
How many bones in the cranium?
Eight, unless you've mislaid some.
How many bones in the ears are found?
Three in each to catch the sound.
How many bones are in the spine?
Twenty-four, like a clustering vine.
How many bones in the chest are found?
Twenty-four ribs, to the sternum bound.
How many bones in the shoulder bind?
Two in each—one before, one behind.
How many bones are in the arm?
The top has one; two in the forearm.
How many bones are in the wrist?
Eight, if none of them is missed.
How many bones in the palm of the hand?
Five in the palm, pray understand.
How many bones in the fingers ten?
Twelve bones, plus two and repeat again.
How many bones are in the hip?
One in each where the femurs slip,
With sacrum and coccyx, too, to brace
And keep the pelvis all in place.
How many bones are in the thigh?
One in each, and deep they lie.
How many bones are in the knee?
One, the patella, plain to see.
How many bones are in the shin?
Two in each and well bound in.
How many bones in the ankle strong?
Seven in each, but none is long.
How many bones in the ball of the foot?
Five in each, as the palms were put.
How many bones in the toes, all told?
Just twenty-eight, like the fingers hold.
There's a bone at the root of the tongue to add,
And sesamoids eight, to what you've had.
Now, adding them all, 'tis plainly seen
That the total number is 214,
And in the mouth we clearly view
Teeth, upper and under, thirty-two.

—Chicago Record.

Intelligent Observation.

Bright hued soap bubbles blown from an ordinary tobacco pipe were observed by Dr. Young and suggested to him his theory of "interferences" and eventually led to his discovery relating to the diffraction of light.

Cuvier when but a boy was one day sauntering along the sands near Fiquainville, in Normandy, when his attention was arrested by a cuttlefish lying on the beach. He picked it up, took it home, dissected it, began the study of the mollusca and in time became one of the most eminent naturalists of modern times.

Aloisio Galvani, an Italian physiologist, was one day struck by a remark of his wife's, that the legs of some frogs that had been skinned for eating, and, by chance, placed near an electric machine, contracted every time a spark passed from the machine. The hint was sufficient. He at once began to make experiments, and finally discovered the electric phenomenon now called "galvanism," after him.

Sir Samuel Brown had been thoughtfully studying the construction of bridges with the intention of constructing one across the Tweed, near where he lived. One morning, while walking in his garden, he observed a spider's net thrown across his path. Stopping, he examined it carefully, and the idea came to him that a bridge of iron ropes or chains might be fashioned after the spider's net and thrown across the Tweed. The final result was the invention of his suspension bridge.

While working as a quarryman, Hugh Miller observed remarkable traces of extinct sea animals in the old red sandstone. He studied them, imbibed a taste for and a profound knowledge of geology, and became a distinguished geologist and author.

Hard Lines.

"Tommy," said a lady, "why do you go along with your umbrella up? It isn't raining."

"No."

"And the sun is not shining."

"No."

"Then why do you use it?"

"Well, you see, when it is wet dad wants it, and it is only this kinder weather that I can get to use it at all!"

Little Kwang Su.

"Uneasy rests the head that wears a crown" has been more than exemplified in the case of Kwang Su, the young Chinese emperor. He has been

EMPEROR OF CHINA AND HIS FATHER.

opposed by a strong faction, headed by the dowager empress, ever since he succeeded to the rulership. It has been reported several times that he was dead—assassinated by the order of the dowager empress—but recent reports are to the effect that he is alive and well, though his powers as emperor have been taken from him.

The illustration shows the emperor when he was a small boy. He sits on the right of his father, Pring Chung. The other boy is the young emperor's brother.

Рухъ
въ рускихъ товариствахъ

Отець Лазарь справлявъ празникъ,
А на таке свято
Богомольцѣвъ, якъ звычайно,
Найшло ся богато.

Отцѣ сусѣды явились
Зъ далека и зъ близка
Зъ покорою духовною,
Бо-жь се рѣчь сусѣдска.

А »цивилѣ« генъ позньѣйше
Ажъ по Божôй хвалѣ;
Но й они »на часъ« явились,
Бо обѣдъ застали.

По обѣдѣ той до файки
Той до папѣроса,
Молодѣжь въ садокъ майнула,
Що кому яло ся.

На верандѣ згуртовались
Такѣ патріоты,
Въ котрыхъ повно... на языцѣ
Народной роботы.

Не богато ихъ тутъ було
Всего лишь чотыри,
Та вôдъ разу щось на всѣмъ
Партій ся розбили.

Ледви сердеги зачали
Та Русь »будувати«,
А вже крикъ такій счинивъ ся,
Хоть утѣкай зъ хаты!

»Чи вы зъ глузду посходили
»Всѣ Романчукисты ?!
»Нѣ вôнъ, нѣ его програмы
»Не дадуть вамъ ѣсти!

»То у васъ хиба про глузды
»Нема вже й мовы,
»Що Барвѣньского вчѣпились,
»Якъ теля коровы.

»Я все кажу: у насъ лѣпшій
»Часы бы настали,
»Та кирипять всю роботу
»Нашй радикалы.

»Хто, хто кирипить роботу?
»Ишла бы робота,
»Та спиняють запроданцѣ,
»Московска голота!

И чимъ разъ душій, сильнѣйшій
Крикъ-гамôръ зникавъ ся,
Ажь господарь за голову
Сердега злапавъ ся.

Вôдъ »народной роботы«
Въ ухахъ му лящало
Та довше го приглядатись
Терпцю му не стало.

То-жь зміривши »патріотôвъ«
Жалôсно зъ-подъ ока,
Показує ироничнo
Талію тарока.

»Прошу панôвъ до тарока,
»Столикъ вже готовый,
»Успокойтесь, та на дармо
»Не псуйте си крови.

Отъ и диво! Сеи штуки
И въ Газѣ не втяли!
При тароку »борцѣ« нашй
Сейчасъ ся збратали.

Кацапъ чемно дѣлить карты,
Vis a vis радикалъ,
Напроти Романчукиста
Барвѣнчукъ — клерикалъ.

И »радили« вже спокойно
До пôзной ночи,
Лишь часомъ пôднесъ хто голосъ,
Що пива ще хоче.

И поплыли щедрй жертвы
На »народнй цѣли«,
До »жида« — въ народну касу
Платили удѣлы.

На зорях зареготалась
»Заплакана мати«,
Якъ зачали патріоты
»Жида« розбирати...

Остапôвъ.

Зъ „Комара."

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.